

N:o 25.

Ank. till Riksd. Kausli den 6 Maj 1872, kl. 2 e. m.

*Konstitutions-Utskottets Utlåtande, angående väckt motion om ändring
i 33 § Riksdags-ordningen.*

Efter erhållen remiss från Andra Kammaren har Utskottet att afgifva utlåtande öfver en af Herr *Törnfeldt* derstädes väckt motion (N:o 209), med förslag till den ändring i 33 § Riksdags-ordningen, att Riksdagens Kamrar skulle ega sjelfva utse talmän och vice talmän, samt att den i samma paragraf förekommande föreskrift om talmanseden måtte utgå.

Såsom skäl för sin framställning har motionären åberopat att ingen riksförsamling i det konstitutionela utlandet saknar denna rätt, och att den hos oss »alltmer synes blifva behöflig, om konstitutionen skall blifva en sanning».

Såvida med sist anförda uttryck förstås, att till ett utbildadt konstitutionelt statsskickets oundgängliga fordringar skulle höra, att representationens afdelningar finge utan all inblandning från regeringens sida sjelfve utse sina talmän, gäller mot begge de af motionären åberopade skäl den anmärkning, att en sådan rätt, i den utsträckning motionären nu föreslagit, endast förefinnes i ett mindre antal af Europas konstitutionela stater, och att särskildt i det land, der man plägar anse representationen hafva bättre än annorstädes skett tillvaratagit sina konstitutionela rättigheter, nemligen England, en af ministerens egna ledamöter är sjelfskrifven talman i Öfverhuset, under det att val af Underhusets talman, som förrättas för en hel

valperiod eller sju år i sender, vanligen sker i enlighet med regeringens förslag och i alla händelser underställes regeringens bekräftelse. Lika litet som man förnummit, att Englands parlament funnit sin sjelfständighet i ringaste mån kränkt genom regeringens inflytande på tillsättningen af talmän, lika svårt torde det vara att frante något fall då svenska Riksdagen i detta afseende hittills haft att åberopa en motsatt erfarenhet. Tvärtom har man allmänt erkänt den aktning för Kamrarnes och dess ledamöters rättigheter, hvarmed de af Konungen utsedde talmän fullgjort sitt uppdrag, och det har icke utan skäl blifvit erinradt, att den fria yttranderätt inom Kamrarne, som här i vidsträcktare mått än måhända inom någon annan representantförsamling tillkommer hvarje enskild riksdagsman, i icke ringa mån får tillskrifvas den synnerliga grannligheten, hvarmed de af Konungen utnämnde talmän måste känna sig uppfordrade att utöfva den enligt 51 § Riksdags-ordningen dem tillkommande myndighet att vidmakthålla ordning vid Kamrarnes sammanträden. Om det sålunda visat sig att under ett utveckladt konstitutionelt samhällsskick en hög grad af sjelfständighet hos representationen kunnat förenas med regeringens rätt att hufvudsakligen inverka på utnämmande af talmän, och att särskildt den svenska Riksdagen af en sådan regeringens makt, såsom den hittills utöfvats, icke erfarit något obehörigt inflytande utan snarare deraf hemtat icke oväsentliga fördelar, finner Utskottet något annat motiv för den ifrågasatta grundlagsändringen icke qvarstå, än benägenheten att bringa grundlagens stadganden i öfverensstämmelse med vissa ur den allmänna statsrättens synpunkt uppställda grundsatser, hvilka, betraktade i och för sig och oberoende af de förhållanden, under hvilka deras genomförande yrkas, utan tvifvel måste tillmätas en viss giltighet. Men mot dylika grundlagsändringar, hvilka endast afse tillämpning af statsrättsliga teorier, utan att betingas af praktiska behof, uttalar sig Riksdags-ordningen då den i sin 38 § ålägger Konstitutions-Utskottet att hos Riksdagen föreslå endast sådana ändringar i rikets grundlagar, hvilka Utskottet anser högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa. Denna grund torde ock vara den enda, efter hvilken Utskottet har att bedöma sådana förslag, som blifvit till dess ompröfning från Kamrarne hänskjutna.

Kunna alltså de skäl, som blifvit för motionen åberopade, icke tilläggas någon afgörande betydelse, så bör man å andra sidan ej förbise, att Konungens rätt att utse talman eger ett stöd i den för vår grundlag egenomliga myndighet, som blifvit talmannen förlänad, att, när han finner väckt fråga strida mot grundlags lydelse, vägra proposition. Det saknar icke sin vikt, att den, åt hvilken tolkningen af rikets grundlagar i ty fall anförtros, erhållit sitt uppdrag af Konungen och derigenom kan förutsättas innehafva

en i förhållande till de åsikter, hvilka inom Kammaren från motsatta håll söka göra sig gällande, oberoende ställning. Hans myndighet är i alla händelser icke större än att hans uppfattning af grundlagens bud kan, om den strider mot Kammarens, underställas Konstitutions-Utskottets pröfning och afgörande, och verkan af en propositionsvägran blir följaktligen endast den, hvars fördelar man icke torde kunna med framgång bestrida, att endera Kammaren icke eger att i omtvistade fall ensidigt tolka grundlagen efter sin mening, utan att afgörandet i sista hand af dylika frågor uppdrages åt en myndighet, der jemväl den inom Medkammaren rådande åsigt lemnas tillfälle att göra sig hörd.

Af dessa skäl och då förslag om afskaffande af den för talmän och vice talmän nu föreskrifna ed redan blifvit på grund af Utskottets hemställan i Utlåtandet N:o 17 af begge Kamrarne förkastadt, och frågan derom icke mot 63 § Riksdags-ordningen får ånyo dragas under denna Riksdags pröfning, hemställer Utskottet

att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

Stockholm den 6 Maj 1872.

På Utskottets vägnar:

Pehr von Ehrenheim.

Reservationer:

af Herrar *Ola Jönsson, Per Nilsson i Espö, Sven Nilsson i Österslöf, Lyttkens, Rydberg* och *O. Wikström*.

Herr *Ehrenborg* har begärt få antecknadt, att han haft ledighet från riksdagsgöromålen under den tid, då detta ärende i Utskottet behandlades, och Herr Friherre *Koskull*, att han vid samma tillfälle icke var i Utskottet närvarande.
